

Тема 2: Методи правового регулювання в міжнародному приватному праві

1. Колізійний метод в міжнародному приватному праві.
2. Матеріально-правовий метод в міжнародному приватному праві.
3. Поняття правової кваліфікації в міжнародному приватному праві. Первинна та вторинна кваліфікації.
4. Особливості тлумачення іноземної норми. Принцип *lex fori*. Принцип *lex causae*. Принцип автономної кваліфікації.
5. Поняття та структура колізійної норми.

Ключові терміни: колізія, колізійний метод регулювання, матеріальний метод регулювання, колізійна норма, обсяг та прив'язка колізійної норми, правова кваліфікація.

Практичне заняття до теми № 2.

Задача № 1.

Правила валютного регулювання Росії з приводу відкриття резидентами рахунків в іноземних банках мають екстериторіальний характер. У даній ситуації виникає колізія між нормами іноземного приватного права і нормами російського валютного законодавства, оскільки відповідні норми валютного права є не публічно-правовими, а відносяться до сфери цивільного регулювання. Валютне право Росії є комплексом публічно-правових і приватноправових розпоряджень. Правила російського валютного законодавства з приводу відкриття рахунків в іноземних банках мають приватноправовий характер: правовідносини з приводу відкриття і ведення банківських рахунків регулюються цивільним правом. У таких правилах є публічно-правовий елемент, але він не є переважаючим, отже, дані правила в цілому відносяться до приватного права.

Питання:

1. Що означає «екстериторіальний характер правових норм»?
2. Що є «нормами публічного права з приватноправовим ефектом»?

3. Можливо, правильніше говорити про «норми приватного права з публічно-правовим ефектом»?
4. Чи входять такі норми в структуру міжнародного приватного права і чи можливо рішення колізійного питання про їх вживання в іноземній державі?

Задача № 2.

При розгляді в російському суді суперечки з приводу порушення контракту між російською та англійською компаніями виникло питання про повноваження директора компанії, що підписав договір з англійського боку. Вочевидь, це питання не може регулюватися російським законодавством щодо юридичних осіб. Його рішення слід шукати в англійському праві, яке суттєво відрізняється від російського (Росія належить до континентальної правової системи, а Великобританія – до системи загального права). У даній ситуації право Великобританії є «особистим законом» англійської компанії. Таким чином, в подібних випадках російський суддя вимушений вирішувати спірне питання за нормами не російського, а якого-небудь іноземного права. Для того, щоб суддя мав можливість застосувати норми іноземного права, в праві його власної країни повинна існувати дозволяюча такий незвичайний крок норма, писана чи неписана.

Питання:

1. Чи у всіх випадках розгляду суперечок з приводу приватноправових відносин, обтяжених іноземним елементом, виникає питання про вживання іноземного права?
2. Чому питання про повноваження директора компанії, що підписав договір з англійського боку, не може регулюватися російським законодавством про юридичних осіб?
3. Чи можна вважати імперативом твердження, що відповідь на питання про повноваження директора англійської компанії слід шукати в англійському праві?
4. Що собою має континентальна правова система і система загального права?
5. Чи можна стверджувати, що вживання судом норм іноземного права є «незвичайним» кроком?
6. Чи зустрічаються неписані норми, які відсилають до іноземного права?

Задача №3

МПП. Яке з наступних визначень правильне? Дайте оцінку кожному визначенню:

- а) галузь міжнародного публічного права, яка регулює економічні відносини між державами;
- б) галузь національного права, яка регулює відносини між приватними особами і державою з приводу здійснення зовнішньоекономічної діяльності;
- в) галузь національного права, яка регулює відносини між фізичними та юридичними особами з різних держав;
- г) сукупність норм національного права, що регулює участь громадян України в зовнішньоторговельній діяльності.

Задача №4

Уряд Великобританії придбав в уряду Австралії 1000 т мороженого м'яса. Покупка була оформлена на звичайних бланках, що використовуються в м'ясній торгівлі.

Питання:

Яким правом повинна регулюватися дана угода: міжнародним публічним чи міжнародним приватним правом? Визначте його природу.

Задача №5

Яким чином вплинули на розвиток МПП наступні події і тенденції:

- розпад СРСР і трансформація деяких внутрішньодержавних господарських зв'язків у зовнішньоекономічні;
- міграційні процеси на території колишнього СРСР;
- лібералізація зовнішньоекономічної діяльності, кількісне та якісне поглиблення зовнішньоекономічних зв'язків вітчизняних суб'єктів підприємницької діяльності;

- інтеграційні процеси в рамках Європейського Союзу, в які залучена Україна;
- зміна структури економічних відносин на території України?

Задача №6

Які з нижче перерахованих джерел містять норми МПП:

- договір між декількома державами про відмову від використання сили в міжнародних відносинах;
- ІНКОТЕРМС–2000;
- закон про оподаткування доходів іноземних юридичних осіб;
- Митний кодекс України;
- угода між іноземною фірмою та Україною про видобуток янтарю в Рівненській області на умовах розділу продукції;
- угода між Україною та Казахстаном про заохочення та взаємний захист інвестицій;
- курс міжнародного приватного права В.Л. Чубарева;
- Кодекс про адміністративні правопорушення України;
- Віденська конвенція 1980 р. про договори міжнародного купівлі-продажу товарів.

Задача №7

Стаття 9 Конституції України свідчить: «Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України».

Питання:

1. Які відносини регулює дана стаття?

2. Який акт має більшу юридичну силу: ЦК України або міжнародний договір України? Конституція України або міжнародний договір України? Закон України або міжнародний договір України?

Задача №8

Стаття 38 Статуту Міжнародного Суду ООН містить наступні положення:

«1. Суд, який зобов'язаний вирішувати передані йому спори на підставі міжнародного права, застосовує:

a) міжнародні конвенції, як загальні, так і спеціальні, встановлюючи правила, ясно визнані державами, що сперечаються;

b) міжнародний звичай як доказ загальної практики, визнаної правовою нормою;

c) загальні принципи права, визнані цивілізованими націями;

d) із застереженням, вказаним в ст. 59, судові рішення та доктрини найбільш кваліфікованих фахівців з публічного права різних націй як допоміжний засіб для визначення правових норм.

Ця постанова не обмежує права Суду вирішувати справу *ex aequo et bono*, якщо сторони з цим згодні».

Питання:

Чи всі перераховані джерела можуть регулювати відносини в сфері МПП? Наведіть приклади.

Тема 3: Суб'єкти міжнародного приватного права

1. Правосуб'єктність фізичної особи у МПП.
2. Іноземні громадяни, які постійно проживають у державі перебування.
3. Держава як суб'єкт МПП. Поняття та види імунітету держави.
4. Особистий статут та визначення національності юридичної особи.

5. Представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності та діяльність суб'єктів господарювання України за кордоном.

Ключові терміни: правосуб'єктність, іноземні громадяни, імунітет держави, особистий статут, національність юридичної особи, представництво.

Практичне заняття до теми № 3.

Задача № 1.

Громадянин України Маурін, який мешкав у м. Глухів, виїхав на постійне місце проживання до Франції та отримав там статус переселенця. В Україні у нього залишився будинок та моторний катер. У Франції між Мауріном та його родичем, який разом з ним виїхав до Франції виникла суперечка стосовно права власності щодо вищезазначеного майна. Мауріном було подано позов щодо вирішення цієї суперечки до місцевого суду Франції.

Питання:

1. Чи збереглося право власності Мауріна на будинок і моторний катер після того як він покинув Україну?
2. Законодавство якої країни повинен застосувати суддя щодо вирішення справи?

Задача № 2.

Американська компанія уклала у США контракт про продаж гелікоптерів уряду Ірану. Оскільки отримувач не оплатив рахунків з поставки техніки, компанія пред'явила позов до уряду Ірану. Контракт був укладений у 2008 році, після набрання сили закону про імунітет іноземних держав.

Питання:

1. Чи буде Іран користуватися імунітетом у судах США?
2. Чи є закупка техніки з точки зору американського закону дією de jure imperii або дією de jure gestionis? Що означають ці терміни?

3. У чому полягає сутність теорії функціонального імунітету?

Задача №3

Громадянин України Васильченко, знаходячись на території іноземної держави, уклав договір купівлі-продажу земельної ділянки. Після укладення угоди з'ясувалося, що у відповідній іноземній державі земельні ділянки вилучені з обігу і знаходяться у власності держави.

Питання:

Чи має право Васильченко посилатися на ст. 17,18 ЗУ «Про МПП» і виходити з того, що його правоздатність і, відповідно, об'єм прав визначаються за законодавством України, відповідно до якого земля може належати приватним особам на праві власності ?

Задача №4

Громадянин Франції пан Альбан звернувся до МЗС України з проханням про продовження терміну перебування в Україні. За твердженням пана Альбана, він приїхав вивчати українську мову, і трьох місяців йому для цього не вистачило. Він просив продовжити термін дії візи ще на три місяці, а також клопотав про видачу йому дозволу на здійснення трудовій діяльності.

Питання:

Яке рішення має бути прийняте?

Задача №5

Громадянин Франції С. Буржель в'їхав в Україну на підставі візи, виданої строком на два місяці. За тиждень до закінчення дії візи С. Буржель попав в аварію і був поміщений до лікарні. Відповідно до висновку лікарів повне одужання С. Буржеля займе два місяці, протягом яких йому не рекомендується покидати лікарню. С. Буржель через свого представника звернувся до органів внутрішніх справ з проханням про продовження візи.

Питання:

1. Яке рішення повинен прийняти орган внутрішніх справ?
2. Чи вправі орган внутрішніх справ в такому разі видати С. Буржелю дозвіл на тимчасове перебування на території України?

3. Чи може бути продовжений термін візи в наступних випадках:

- вступ на навчання в український університет;
- влаштування на роботу;
- укладення шлюбу з громадянкою України?

Задача №6

Громадянин Монголії Муслім має двох дітей від громадянки України Алешко, з якою він розлучився. Рішенням українського суду на Мусліма покладений обов'язок щодо виплати аліментів. Муслім справно виплачував аліменти. Співробітники ОВІР відмовили Мусліму в дозволі на виїзд посилаючись на те, що у нього є невиконані зобов'язання перед громадянкою України, виконання яких буде ускладнено на території іноземної держави. Представник Мусліма оскаржив дії співробітників ОВІР, стверджуючи, що в Україні з Монголією є договір про правову допомогу, згідно з яким можливе виконання рішення вітчизняного суду на території іноземної держави.

Питання:

1. Яку ухвалу повинен винести суд, що розглядає скаргу?
2. Чи зміниться рішення суду, якщо М. бажає виїхати в державу, з якою не укладений договір про правову допомогу?

Задача №7

Транссексуал, що має громадянство Аргентини, зробив операцію щодо зміни статі. На цій підставі він вимагав, аби українські органи влади зареєстрували його як жінку. Суд першої інстанції не задовольнив його вимоги на підставі, що закон Аргентини не визнає зміни статі. Крім того, суд першої інстанції зробив висновок, що закон Аргентини не суперечить публічному порядку України. Позивач подав касаційну скаргу.

Питання:

Яку ухвалу повинен винести суд касаційної інстанції?

Задача №8

Німецький суд розглянув питання про право на ім'я жінки – громадянки Чилі, що має статус політичного біженця в Німеччині, яка перебувала в шлюбі з громадянином Іспанії. Відповідно до німецького права особистим статутом жінки є німецьке право, яке закріплювало правило про втрату дівочого імені жінки в разі вступу до шлюбу. У відповідності ж з чилійським та іспанським правом при вступі до шлюбу жінка зберігає своє ім'я.

Питання:

Праву якої держави суд повинен підпорядкувати питання про право на ім'я?

Задача №9

Громадянин Литви Даулкас, прибув до України з метою навчання у Національній академії ВС України.

Питання:

1. Які критерії визначають постійність і тимчасовість перебування особи на території України?
2. До якої категорії осіб належить іноземний громадянин?
3. Які колізійні прив'язки застосовуються до визначення особистого статусу іноземного громадянина?
4. Який вид режиму поширюється на здійснення прав і обов'язків іноземним громадянином в Україні?
5. Які права має цей іноземний громадянин в Україні?
6. Які обов'язки поширюються на зазначеного іноземного громадянина в Україні?

Тема 4: Право власності в міжнародному приватному праві

1. Інститут права власності.
2. Колізійне регулювання права власності та інших речових прав в Україні та в іноземних державах.
3. Закон місця знаходження речі та роль цієї прив'язки.

4. Спеціальні колізійні прив'язки для окремих питань, пов'язаних з речово-правовими відносинами

Ключові терміни: право власності, речові права, нерухоме майно, рухоме майно, закон місця знаходження речі, колізійне регулювання права власності, колізійні прив'язки, спеціальні колізійні прив'язки.

Практичне заняття до теми № 4.

Задача № 1.

Предметом спору, що розглядався в англійському суді у 1980 р., була колекція японських витворів мистецтва, вкрадених в Англії, а потім перевезених до Італії. В Італії вони були куплені добросовісним набувачем, який не знав про те, що ця колекція була викрадена. Набувач відправив їх до Лондону на аукціон фірми «Крісті», де вони були представлені для продажу. Про це дізнався власник, у якого вони були вкрадені, та став вимагати як від фірми «Крісті», так і від італійського набувача повернення витворів або виплати суми, за яку вони будуть викуплені на аукціоні.

Виходячи з принципу *lex rei sitae* суд застосував італійське право як право держави, в якому культурні цінності знаходились на момент передачі набувачу. Оскільки ст. 1153 ЦК Італії допускає можливість добросовісного набування щодо вкрадених речей, відповідач може стати правомірним власником. Тому в позові колишньому власнику було відмовлено.

В іншому випадку на захист інтересів власника встав американський уряд. У 1973 році італійський уряд став вимагати повернути нелегально вивезену з Італії вазу, відому як «Галукс Кратер», яку нью-йоркський музей «Метрополітен» купив за 1 млн. доларів у продавця, а той, у свою чергу, набув її в антиквара у Бейруті, який володів вазою більше п'яти років. Відмова повернення вази була обґрунтована посиланням на те, що її набуття було законним.

Питання:

1. Законодавство якої країни належить застосовувати при визначенні добросовісності набуття культурних цінностей?
2. Як вирішуються проблеми добросовісності набуття у конвенції ЮНІДРУА?

Задача № 2.

В 1927 році у Німеччині проводилася виставка, на яку відомий художник Казимир Малевич привіз свої художні твори. Було представлено 70 картин та більше ніж 20 малюнків та ескізів. Перед поверненням на батьківщину, Малевич залишив свої твори у Німеччині своєму другу архітектору Густаву, сподіваючись на те, що через кілька років буде проводитись інша виставка. У 1935 році Малевич помер.

Згодом, архітектор Гюстав неодноразово намагався зв'язатися з родиною Малевича, але марно. Будинок художньої школи, де зберігалися його картини, під час війни було зруйновано, але Гюстав зумів вивести твори Малевича та зберегти їх.

У 1951 році Гюстава відвідав директор «Стеделик музей» в Амстердамі. Архітектор не хотів передавати твори свого друга до музею, але після тривалих переговорів, у 1956 році, погодився. На цей час він був вже тяжко хворий. Перед смертю Гюстав продав твори Малевича, що зберігалися у нього, музею в Нідерландах. Музей не повідомив громадськість про своє придбання, але після спливу строку набувальної давності оголосив про це, включивши ці твори у свою експозицію і ставши при цьому одним із найбільш відомих власників творів Малевича.

Питання:

1. Чим може бути обґрунтовано право власності музею?
2. Положення про набувальну давність яких держав належало у даному випадку застосовувати для виникнення права власності?
3. Чи були шанси повернення картин Малевича, якщо врахувати те, що у 50–ті роки ХХ ст. дочка художника ставила питання перед Міністерством культури СРСР про повернення картин, та передачі їх у власність держави?

Задача №3

Стаття 2 Договору про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, 1967 р. містить наступне правило: «Космічний простір, включаючи Місяць та інші небесні тіла, не підлягає національному привласненню ні шляхом проголошення на них суверенітету, ні шляхом використання або окупації, ні

будь-якими іншими засобами». Денніс Хоуп, 49-річний підприємець, з Каліфорнії оголосив себе на початку 1997 р. власником Сонячної системи, всіх планет і їх супутників, включаючи і супутник Землі Місяць. Перед цим він направив послання про намір приватизувати «безхозні небесні тіла» на адресу ООН, Білого дому у Вашингтоні і Кремля у Москві. Відповіді він не отримав. Потім Д. Хоуп відкрив власну контору під назвою «Місячне посольство» і став продавати ділянки своєї «власності».

Питання:

1. Чи допустиме подібне привласнення з точки зору міжнародного публічного права чи міжнародного приватного права?
2. Які можуть бути підстави для визнання даного договору недійсним за українським цивільним правом?

Задача №4

У 1951 р. іранський меджліс ухвалив два закони про націоналізацію нафтової промисловості в Ірані. Негайно після націоналізації Англо-іранська нафтова компанія зажадала від прем'єр-міністра іранського уряду, аби це питання відповідно до ст. 22 концесійного договору 1933 р. було вирішено шляхом арбітражу. Іранський міністр фінансів у своїй відповіді на цей лист підкреслив, що: 1) право націоналізації виникає з суверенітету кожної держави; це право використовували багато держав, у тому числі і уряд Великобританії; 2) приватна угода (концесія) не може перешкоджати здійсненню цього права, заснованого на нормах міжнародного права; 3) націоналізація нафтової промисловості в Ірані є результатом здійснення суверенного права іранського народу; цей захід не може бути предметом арбітражного розгляду в будь-якому арбітражному органі.

Питання:

Оцініть аргументи іранського уряду з точки зору їх відповідності міжнародному приватному праву.

Задача №5

Керівництво побоюється, що майно філії Вашої компанії за кордоном буде націоналізовано. Ви маєте такі юридичні гарантії:

- положення Конституції іноземної держави, що забороняє націоналізацію;
- положення двостороннього міжнародного договору між Вашою державою та іноземною державою, що забороняє націоналізацію;
- договір страхування інвестиційних ризиків, укладений з приватною компанією;
- договір між Вашою компанією та іноземною державою, що містить умову про недопустимість націоналізації.

Питання:

1. Порівняйте відносну цінність цих гарантій. Які ще гарантії можливі?
2. Якщо націоналізація все ж була здійснена, які способи захисту інтересів інвестора можуть бути використані?

Задача №6

У Німеччині у німецького власника злочинцями була вкрадена машина, привезена до України і продана українському покупцеві. Дані факти стали відомі правоохоронним органам України. Німецький власник, дізнавшись про те, що його машина знаходиться в українського покупця, вирішив прийняти заходи до її витребування.

Питання:

1. Використовуючи знання правил міжнародної підсудності та колізійного права, проконсультуйте німецького власника на предмет того, до суду якої держави (України чи Німеччини) йому слід звертатися для витребування свого майна?
2. На підставі яких норм права і яке рішення повинен прийняти суд?

Задача №7

Між українським ВАТ та італійською фірмою в Києві був укладений контракт постачання, згідно з яким італійська фірма зобов'язалася поставити товар на умовах DDU (м. Канів). При цьому відповідно до контракту італійська фірма зобов'язана була здати товар кур'єрській пошті DHL для

пересилки набувачу, а датою постачання за контрактом вважається дата поштової накладної.

1. Встановіть місце, в якому стався перехід права власності на товар.

Задача №8

Російський громадянин Л в 2004 р. придбав в Лондоні на аукціоні Крісті (Christies) картину відомого французького художника XVIII ст. для своєї приватної колекції в Росії. У тому ж році до російського суду загальної юрисдикції громадянин Італії М. Пістолезі пред'явив позов про витребування картини з чужого незаконного володіння (з володіння громадянина Л), з клопотанням накласти арешт на картину в порядку попереднього забезпечення позову. За твердженням М. Пістолезі, придбана громадянином Л картина була більше 20 років тому вкрадена з приватної колекції М. Пістолезі, і всі спроби італійських слідчих органів по її розшуку не призвели до успіху. Дізнавшись про аукціон в Лондоні, М. Пістолезі вирішив витребувати картину, що належала йому раніше. При цьому в своїй позовній заяві М. Пістолезі посилався на норми англійського права як права країни, в якій мав місце факт передачі речі. Згідно з англійським правом титул на вкрадену річ не вважається таким, що перейшов до набувача незалежно від того, є набувач добросовісним чи ні.

1. Визначте право, що застосовується до питань власності на картину в даній справі, а також до інших питань (зокрема, позовній давності).
2. Яке рішення, на Вашу думку, повинен прийняти російський суд?

Тема 5: Правочин з іноземним елементом. Зовнішньоекономічні угоди

1. Правочин з іноземним елементом: поняття, види, загальна характеристика.
2. Право, що застосовується до змісту правочину (зобов'язальний статут).
3. Колізійні питання стосовно форми правочину.
4. Загальна характеристика Віденської конвенції ООН «Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів» 1980 року.

Ключові терміни: правочин, іноземний елемент, форма правочину, зміст правочину, сторони правочину, принцип автономії волі сторін, принцип найбільш тісного зв'язку, оферта, акцепт, зовнішньоекономічна угода.

Практичне заняття до теми № 5.

Задача № 1.

Між ЗАТ «Київбуд» (Україна) та ВАТ «Пермьстрой» (Російська Федерація) в м. Київ була укладена угода про поставку будівничого матеріалу. Але в договорі не було визначено правом якої саме країни будуть врегульовані права та обов'язки сторін.

Питання:

1. Законодавством якої країни повинен бути встановлений обсяг прав та обов'язків за договором поставки?
2. Чи зміниться ситуація, якщо б договір поставки було укладено на київській біржі?

Задача № 2.

Між перевізником СПД Шмітько (Україна) та відправником ПП Крижко (Угорщина) було укладено в м. Будапешт договір перевезення. Але обидві сторони не дійшли згоди щодо питання яким саме законодавством повинен бути врегульований даний договір.

Питання:

1. Як ця проблема врегульована українським законодавством?

Задача № 3.

Договір позики між АБ «Авіко» (Республіка Франція) та АКБ «Хрещатик» (Україна) був врегульований французьким законодавством. АБ «Авіко» уступив своє право вимоги АБ «Індекс-Банк» (Україна).

Питання:

1. За законодавством якої країни повинен буди врегульований договір позики після переуступки права вимоги?

Задача № 4.

Договір купівлі-продажу автомобілю між громадянином України та юридичною особою зареєстрованою в Іспанії було укладено в м. Мадрид.

Питання:

1. Згідно якого законодавства повинна бути дотримана форма договору купівлі-продажу?

Задача №5

Згідно зі статутними документами індійської компанії договори, що укладаються від її імені, визнаються дійсними лише у разі, коли вони одночасно підписані двома комерційними директорами. Президент компанії порушуючи положення статутних документів одноособово видав доручення на укладення договору з українською організацією. В подальшому індійська компанія порушила свої зобов'язання за укладеним договором, і до неї був пред'явлений позов в МКАС при ТПП України. У засіданні арбітражу індійська компанія заперечувала наявність договірних стосунків, посилаючись на недійсність контракту як укладеного неправомочною особою.

Вирішите вказану ситуацію.

Задача №6

Українська організація (продавець) звернулася до українського суду з позовом до китайської фірми (покупця) про відшкодування збитків, викликаних несплатою поставленої продукції. В процесі розгляду справи суд встановив, що доручення, на підставі якого діяв представник іноземної фірми-покупця при укладенні угоди, не відповідало формі згідно з китайським законодавством. Відповідно відповідач (китайська фірма) посилався на недійсність договору і відсутність між сторонами договірних зобов'язань. При цьому суд не взяв до уваги затвердження представника позивача (української організації) про те, що доручення має бути визнане дійсним, оскільки відповідає формі відповідно до вимог українського права.

Питання:

1. Чи має рацію український суд?
2. Якщо так, то на підставі яких норм права українська організація-продавець може витребувати повернення сплачених коштів? Сторони контракту не визначили застосовне до нього право.

Задача №7.

Сторони контракту обрали право, що застосовується до договору, право держави Х. В період дії договору право держави Х змінилося таким чином, що істотно змінилось регулювання зобов'язань сторін контракту. Між сторонами виник спір за контрактом.

Питання:

Яке право має бути застосовне судом: (1) право, що діяло на момент укладення договору; (2) право, що діє на момент виконання (невиконання) сторонами своїх зобов'язань; (3) право, що діє на момент виникнення суперечки; (4) право, що діє на момент розгляду судом справи з приводу спору між сторонами?

Задача №8.

Контракт, укладений між українською організацією (продавець) та італійською фірмою (покупець), містив положення про застосування до нього італійського права в тому стані, в якому воно діє на момент укладення контракту, і всі відповідні можливі зміни у вибраному праві не застосовуються.

Питання:

1. Чи є спроба сторін «заморозити» застосовне право в певному моменті часу дійсною згідно з українським правом і доктриною МПП?
2. Чи повинен український суд визнати дійсність такого вибору сторонами права?
3. Якщо немає, то яке право він повинен застосувати?
4. В разі, якщо суд знайде компетентним українське право, яке значення має посилення на італійське право:

Варіант А: жодного значення, оскільки такий вибір права є недійсним;

Варіант Б: відповідні норми італійського права, що діяли на момент укладання договору, повинні розглядатися як умови договору;

Варіант В: посилання на італійське право можна розглядати як одну з обставин, що свідчить про наявність тісного зв'язку контракту з італійським правом.

Задача № 9.

У своєму контракті купівлі-продажу українська організація (продавець) і фінська фірма (покупець) зазначили, що для регулювання всіх питань, що не знайшли відображення в контракті, застосовуються положення Гаазької конвенції 1964 р. про міжнародну купівлю-продаж товарів, а також розроблений Міжнародною торгівельною палатою (МТП) Типовий контракт міжнародної купівлі-продажу (публікація МТП № 556).

Питання:

Чи можна розглядати подібні положення контракту як належний вибір права? Які норми повинен застосувати український суд для регулювання питань, що не зазначені в контракті?

Тема 6: Спадкові відносини в МПП. Трудові відносини в МПП

1. Спадкування у міжнародному приватному праві.
2. Правовий режим рухомого та нерухомого спадкового майна.
3. Проблеми спадкування за законом та за заповітом. Вимоги щодо форми заповіту. Питання про коло спадкоємців.
4. Колізійні питання спадкового права у національному законодавстві.
5. Визначення закону, що підлягає застосуванню до спадкового майна, яке знаходиться за кордоном.
6. Загальна характеристика міжнародних трудових відносин.
7. Принцип «автономії волі» (*lex voluntatis*) в регулюванні міжнародних трудових відносин.

Ключові терміни: спадкове майно, спадкування за законом, спадкування за заповітом, заповіт, форма заповіту, коло спадкоємців, трудові відносини, принцип «автономії волі».

Практичне заняття до теми № 6.

Задача № 1.

Співробітник вітчизняного підприємства Шинкаренко був направлений у трудове відрядження за кордон на певний строк. Він виїхав до іноземної країни разом із дружиною. Через деякий час дружина влаштувалася на роботу на теж підприємство, де працював її чоловік. Таким чином, трудові відносини виникли у неї з цим підприємством за кордоном. В результаті аварії на підприємстві подружжя Шинкаренків отримали трудове каліцтво.

Питання:

1. Хто повинен відшкодувати шкоду, заподіяну каліцтвом громадянину Шинкаренко під час його роботи за кордоном?
2. Хто повинен відшкодувати шкоду, заподіяну дружині Шинкаренка?
3. Куди повинен звертатись працівник із заявою про отримання трудового каліцтва в період роботи за кордоном?

Задача № 2.

У колективному договорі, який діє на українсько-французькому підприємстві з іноземними інвестиціями «Президент», були передбачені наступні положення: «Заробітна плата є справою суто приватною і повинна видаватись працівнику в умовах конфіденційності. Працівники відділу кадрів, бухгалтерії та інших служб, які володіють інформацією про заробітну плату інших працівників, зобов'язані дотримуватись професійної таємниці і не розголошувати відомостей стосовно цього. Сторони згодні з тим, що заробітна плата буде видаватись працівникам у закритих конвертах, абсолютно приватно».

Питання:

1. Чи відповідає режим секретності заробітної плати українському законодавству?
2. Чи входить заробітна плата до переліку відомостей, які не можуть складати комерційну таємницю?

Задача №3

Громадянин України постійно проживав в Польщі. Після його смерті залишилось майно, яке знаходилося в Польщі (квартира, меблі, машина, гараж), так і в Україні (гроші на рахунку в банку, дім).

Питання:

1. Яке право буде застосовуватись до успадкування, включаючи те, що родичів у померлого не було і заповіту складено не було?

Задача №4

Російський громадянин П. помер в 1979 р. в Росії. Раніше він жив в Південній Африці, де і одружився, а потім цей шлюб був розірваний. Від цього шлюбу в 1953 р. народився син Джек. Дружина П. вдруге вийшла заміж за громадянина Південної Африки, який усиновив Джека за згодою батька (П.). Джек, його мати та усиновлювач проживали в Південній Африці. Джек стверджував, що він є єдиним спадкоємцем П., але з цим були не згодні мати П. і його сестри. Вони припускали, що є законними спадкоємцями, а спадкування підпорядковується російському праву як право постійного місця проживання П. Згідно з статтею 1147 ЦК РФ після усиновлення спадкові права по відношенню майна біологічного батька зникають. В той час як Акт Південної Африки про усиновлення постановляє, що усиновлення не позбавляє спадкових прав. На думку мами і сестер П., якщо усиновлення визнано в Росії, його наслідки повинні визначатися російським правом.

Питання:

1. Яке рішення повинен прийняти російський суд, розглядаючи цей спір?

Задача №5

На території РФ помер громадянин Німеччини, не залишивши після себе ні спадкоємців, ні заповіту.

Питання:

1. Чи має право РФ претендувати на його майно?

2. Чи може РФ виступати як спадкоємець майна громадянина Росії, який знаходиться за кордоном?

Задача №6

Громадянин Росії К., який постійно проживає в Іван–городі (Ленінградська область) працював водієм на підприємстві в Нарві (Естонія). Його дружина, громадянка Естонії, проживала разом з ним.

К. помер в автокатастрофі в 1997 р., після його смерті залишився син (проживає в Нарві), дочка (проживає в Іван–городі). Заповіт складений не був. Після смерті К. виникли протиріччя по відношенню майна померлого. В Іван–городі він мав жилий будинок і автомобіль, в Нарві – літній будинок і гараж.

Питання:

1. В закладах якої країни повинно вирішуватися питання про спадкування і хто повинен отримати відповідне майно?
2. Які положення з питання спадкування містяться в договорі про правову допомогу між Росією і Естонією?

Задача №7

Відповідно до французького права, якщо у спадкодавця немає спадкоємців ні за законом, ні за заповітом, його майно переходить державі на правах окупації. Помер громадянин РФ, останнє місце проживання було у Франції, а майно на території Росії.

Питання:

1. Яка колізійна норма повинна поширюватись на дану ситуацію?

Задача №8

Італійська пара, яка проживає в Німеччині, склала спільний заповіт, згідно з яким, один із подружжя, який пережив іншого, все успадковує. Після смерті чоловіка, вдова посилалась на цей заповіт. Відповідно до італійського закону такий заповіт є недійсним, по німецькому – дійсним. Виникло питання про вибір права. Якщо складання спільного заповіту – це питання

форми, тоді застосовується німецьке право і заповіт дійсний. Але якщо це питання, по відношенню спадкування, то застосовується закон громадянства спадкоємця, тобто Італії, тоді заповіт – недійсний.

Питання:

1. Право якої держави повинен застосовувати суд?

Тема 7: Шлюбно-сімейні відносини в МПП

1. Умови щодо вступу до шлюбу в міжнародному приватному праві.
2. Поняття іноземних шлюбів. Консульські шлюби.
3. Підстави виникнення колізій між сімейним правом різних держав і проблема вибору права.
4. Вирішення колізій законів про форму шлюбу.
5. Колізійні питання визнання шлюбу дійсним.
6. Колізійні питання розірвання шлюбу. Визнання здійснених за кордоном розлучень.
7. Уніфіковані колізійні норми з питань шлюбу. Конвенція про правову допомогу та правові відносини з цивільних, сімейних і кримінальних справ СНД 1993 р. Двосторонні договори України з іноземними державами про правову допомогу. Консульські угоди.
8. Вирішення колізій законів в сфері особистих та майнових відносин між подружжями. Шлюбний договір і вибір компетентного правопорядку.
9. Вибір компетентного правопорядку, регулюючого взаємовідносини між батьками та дітьми. Колізійні питання аліментних зобов'язань.

Ключові терміни: шлюб, сім'я, матеріальні умови шлюбу, форма шлюбу, недійсність шлюбу, консульські шлюби, розірвання шлюбу, особисті та майнові відносини подружжя, шлюбний договір, компетентний правопорядок, аліментні зобов'язання.

Практичне заняття до теми № 7.

Задача № 1.

Студент Київського медичного університету ім. Богомольця, громадянин Індії, закохався в українську студентку Наталку Шульгу. Вони подали заяву до РАЦСу про реєстрацію шлюбу. За ст. 5 Закону України «Про міжнародне приватне право», право на шлюб визначається для кожного з осіб, що подали заяву, за законодавством країни громадянства. Раніше громадянин Індії уклав шлюб у себе в країні. Закон його батьківщини, який належить застосовувати при реєстрації шлюбу, допускає укладення другого шлюбу.

Питання:

1. Чи може співробітник РАЦСу м. Києва зареєструвати шлюб громадянина Індії з громадянкою України?

Задача № 2.

Громадянин Норвегії Хокан Коган, який з туристичною поїздкою перебував у Києві, познайомився з перекладачем громадянкою України Іною Волковою. Вони подали до РАЦС у заяву про реєстрацію шлюбу, але Хокану терміново потрібно було повернутися до батьківщини і шлюб зареєструвати не вдалося. Через місяць з Норвегії приїхав батько Хокана і разом з Іною пішов до РАЦСу та надав довіреність від Хокана на укладання шлюбу з Іною Волковою й просив співробітників РАЦСу зареєструвати шлюб між громадянкою України та громадянином Норвегії. Разом з довіреністю він надав документи, які свідчать, що Хокан у шлюбі не перебуває.

Питання:

1. Які дії співробітника РАЦСу?
2. Якщо співробітник РАЦСу не зареєструє шлюб, чи може громадянка України видати довіреність своєму батькові на укладання її шлюбу з громадянином Норвегії Хоканом?
3. Якщо відповідна норвезька установа зареєструє такий шлюб за довіреністю, чи буде він визнаний в Україні?

Задача №3

У 1997 р. українська громадянка В., яка проживала в м. Нафтоюганськ (Росія), звернулася в Нафтоюганський міський суд з позовом про розірвання шлюбу зі своїм чоловіком В., що проживає в Івано–Франківську (Україна). Громадянин В. також є українським громадянином.

Питання:

- На яке законодавство і які норми міжнародних договорів, що діють у відносинах між Росією та Україною, повинен послатися суд у м. Нафтоюганськ, виносячи рішення про розірвання шлюбу?

Задача №4

Громадянка В. одружилася в період існування Радянського Союзу з громадянином Б. Шлюб зареєстровано у м. Харкові. Через певний час подружжя переїхало в Грузію. В. є громадянкою Грузії, а Б. зберіг українське громадянство. Під час конфлікту в Абхазії Б. пропав безвісно. Громадянка В. і діти, які проживали разом з батьками в Грузії, хочуть, щоб Б. було визнано померлим. У Грузії Б. мав майно.

Питання:

1. Чи існує міжнародний договір між Україною і Грузією, що регулює подібні питання?
2. До закладу якої держави варто звертатися?
3. Яке законодавство повинно застосовуватися у подібних випадках?

Задача №5

Італійський турист П., перебуваючи в Києві, в ресторані готелю познайомився зі студенткою Тамарою Л. Вони подали в орган РАЦСу заяву про реєстрацію шлюбу, однак шлюб зареєструвати не вдалось. Через 2 місяці в складі іншої туристичної групи із Італії приїхав М., товариш П. Разом з Тамарою він прийшов до РАЦСу і, пред'явивши довіреність від П. на укладення шлюбу з Тамарою Л., прохав працівника РАЦСу зареєструвати шлюб між українською громадянкою Л. та італійським громадянином П. Разом з довіреністю він пред'явив документ, що свідчив про те, що П. в шлюбі не перебуває.

Питання:

1. Як має діяти працівник органу РАЦСу?
2. Якщо працівник органу РАЦСу не зареєструє шлюб чи може українська громадянка Л. видати комусь довіреність на укладення її шлюбу з італійським громадянином П.?
3. Якщо відповідна італійська установа зареєструє такий шлюб чи буде він визнаний в Україні?

Задача №6

В 1959 р. громадянин СРСР Вадим Майоров, офіцер радянської розвідки, одружився з Ларисою, також професійною розвідницею. Виконуючи завдання та ставши аргентинцем Мерконісом, він в 1963 р. приїздить до Копенгагену, де, як би випадково знайомиться з німецькою медсестрою Ірмою, під іменем якої була його дружина Лариса, шлюб з якою був, як вже зазначалось, зареєстрований в радянському РАЦСі. Оскільки по зрозумілим причинам вони не могли вказувати на реєстрацію шлюбу в СРСР, то потрібно було укласти шлюб знову, ніби вдруге. Це пара зробила в Лондоні. Як потім розповідав сам Вадим Майоров, спочатку вони мали намір зробити це по католицькому звичаю, але в католицькій римській церкві потрібно було посповідатись, що вони робити не бажали. Зате в англійській церкві їх одружили моментально.

Питання:

При яких умовах релігійна форма шлюбу зазвичай визнається в інших країнах, крім держави укладення шлюбу?

Задача №7

Працівник «Совфрахт» громадянин СРСР С.Каузов одружився на грецькій громадянці Христині Онассіс (дочці грецького судновласника Онассіса). Шлюб був укладений в РАЦСі Москви. Подружжя проживали деякий час у Москві, однак потім розлучились. В Парижі їх шлюб був розірваний в грецькій православній церкві.

Питання:

1. Чи повинен працівник РАЦСу в Москві при реєстрації шлюбу враховувати вимоги законодавства Греції по відношенню форми та вимог вступу до шлюбу?
2. Чи визнається в Росії розірвання шлюбу, вчинене в Парижі, в церкві, якщо за французьким законодавством така форма розірвання шлюбу допускається?

Задача №8

Відомий радянський композитор П. під час довготривалого перебування за кордоном в 40–і роки минулого століття одружився з іспанською громадянкою М. Шлюб було укладено по релігійним обрядам в державі, що визнає таку форму шлюбу. В державних органах шлюб не реєструвався. Потім П. повернувся в Радянський Союз і уклав шлюб з громадянкою Л.

Після смерті композитора виник спір про те, хто повинен спадкувати гонорари за виконання його музичних творів в різних країнах світу (в Іспанії та деяких інших країнах термін охорони його творів закінчується 31 грудня 2033 року).

Питання:

1. Чи потрібно визнати другий шлюб композитора з Л. недійсним?
2. Чи допускалось визнання шлюбу, укладеного за кордоном між радянськими громадянами та іноземцями, з точки зору застосування правил про форму шлюбу дійсним (ст. 32 Основ законодательства Союза ССР и союзных республик)?
3. Чи є відмінності в підході до даного питання між ст.158 СК РФ та ст. 32 Основ законодательства Союза ССР и союзных республик?

Тема 8: Міжнародний цивільний процес. Міжнародний комерційний арбітраж

1. Поняття міжнародного цивільного процесу та його джерела.
2. Проведення у справі за участю іноземної особи.
3. Визнання і виконання рішень іноземних судів.

4. Поняття міжнародного комерційного арбітражу та його види.
5. Поняття арбітражної угоди, її види, вимоги до складання.

Ключові терміни: міжнародний цивільний процес, міжнародна підсудність, провадження у справі, визнання іноземних судових рішень, виконання іноземних судових рішень, міжнародний комерційний арбітраж, арбітражна угода.

Практичне заняття до теми № 8.

Задача № 1

Договір, укладений між українською та іспанською організаціями, передбачає передачу всіх спорів, що слідує з договору, на розгляд іспанських судів. Іспанська компанія, зацікавлена у стягненні на майно боржника, що знаходиться в Україні, звернулася за консультацією до української юридичної фірми. Юрист заявив представнику іспанської компанії, що рішення іспанського суду має сумнівні перспективи для виконання на території України, і дав пораду зробити уступку права вимоги на користь третьої особи (української організації) з тим, аби ця особа отримала право на звернення до господарського суду. Така уступка була зроблена, причому в угоді про уступку права вимоги вказувалося, що права за пророгаційною угодою не переходять на нові правовідносини.

Питання:

1. Чи згодні Ви з позицією юриста?

Задача № 2

На розгляді українського господарського суду знаходилося доручення, видане у Фінляндії фінською юридичною особою українському представнику на ведення справ в суді. На довіреності був відсутній апостиль, що засвідчує підпис генерального директора фінської фірми, що видав доручення. Суд прийшов до висновку, що повноваження особи, щодо підпису позовної заяви, не підтверджені зважаючи на неналежне оформлення довіреності і що

позов підлягає залишенню без розгляду згідно з п. 1 частини першої ст. 63 ГПК України.

Питання:

1. Чи має рацію суд? На яких документах повинен проставлятися апостиль?
2. Чи можливі інші способи завірення іноземних офіційних документів?

Задача № 3

Міжнародний інститут гуманітарної освіти розмістив оголошення в газеті про набір студентів. В оголошенні вказувалося, що після закінчення інституту студенти отримають диплом міжнародного зразка, що дає їм право на працевлаштування в США та європейських країнах. Батьки М, який закінчив школу, звернулися до юридичної консультації з проханням підтвердити правильність інформації, що міститься в оголошенні.

Питання:

1. Яку відповідь повинні дати співробітники юридичної консультації?

Задача № 4

Лондонський третейський суд виніс ухвалу, в якій задовольнив позов англійської фірми до українського підприємства про визнання угоди недійсною. Надалі англійська фірма звернулася до російського арбітражного суду і зажадала проведення двосторонньої реституції між договірними сторонами.

Український суд заново дослідив питання і дійшов до висновку, що договір дійсний і, відповідно, в задоволенні позову повинно бути відмовлено. Представник англійської компанії заявив, що рішення Лондонського третейського суду володіє преюдиціальною силою і обставини, що в ньому встановлені, не підлягають доведенню.

Питання:

1. Яким чином має бути вирішена дана ситуація?

2. Чи зміниться рішення задачі, якщо рішення про визнання угоди недійсною було прийнято не третейським судом, а державним судом Великобританії?

Задача №5

Українська компанія звернулася з позовом до бразильської фірми про стягнення збитків за невиконання договору постачання. Представник Бразильської фірми надав документи, які підтверджують, що по даній суперечці винесена ухвала бразильського суду, що відмовляє українській стороні у позові. Український господарський суд припинив провадження у справі з посиланням на п. 2 частини першої ст. 62 ГПК України. Українська компанія оскаржила рішення суду першої інстанції. В апеляційній скарзі вказувалося, що між Україною та Бразилією не підписаний договір про правову допомогу, і рішення Бразильського суду не може породжувати юридичних наслідків на території України і, відповідно, господарський суд не може його враховувати.

Питання:

Яку позицію слід зайняти суду апеляційної інстанції?

Задача №6

За свідченням Голови Вищого господарського суду Республіки Білорусь В.С. Каменкова, з окремими державами, з якими в Білорусі немає договорів про правову допомогу, складається хороша практика взаємного виконання рішень державних судів. Так, в 2000 р. виникло питання про виконання рішення Вищого господарського суду Республіки Білорусь в Чеській Республіці. До розгляду клопотання про визнання і виконання цього рішення, Міністерство юстиції Чехії зробило запит до Вищого господарського суду Республіки Білорусі про те, чи будуть виконуватися господарськими судами Білорусі рішення компетентних судів Чехії. Після здобуття засвідчення в готовності такого визнання і виконання на засадах взаємності, рішення Вищого господарського суду Республіки Білорусі було виконано.

Питання:

1. Що в даному випадку є правовою підставою виконання іноземних судових рішень?
2. Чи можливо виникнення схожої практики за участю України?

3. Які можливості для захисту своїх інтересів існують в особи, проти якої обернене виконання?

Задача №7

У травні 1993 р. українська організація (продавець) і фірма з місцезнаходженням на Кіпрі (покупець) уклали контракт, за яким продавець повинен був поставити покупцю двома партіями товар. Однак цього не сталося, контракт між сторонами було розірвано.

Покупець у своїй позовній заяві в МКАС вимагав стягнути з продавця суми неповерненої передоплати, відсотки за користування чужими грошима, відшкодування упущеної вигоди і штраф за прострочення постачання. Продавець заперечував проти вимог покупця і подав зустрічний позов.

У рішенні у справі арбітри, обґрунтовуючи вибір застосовного права, посилалися, зокрема, на те, що хоча контракт і не містить умови про застосовне право, сторони суперечки, як виявляється з позовних заяв по основному і зустрічному позовах, виходять з того, що до їх відносин за контрактом застосовується українське право.

Питання:

1. Що розуміється у міжнародному приватному праві під принципом автономії волі сторін ?
2. Де цей принцип сформульовано у чинному українському законодавстві?
3. Чи встановлює українське законодавство будь-які прямі обмеження автономії волі сторін?
4. Яким чином сторони можуть зафіксувати зроблений ними вибір права?
5. Чи потрібно, щоб про цей вибір обов'язково було записано у контракті чи він повинен бути визначений у якийсь інший спосіб?
6. У якому обсязі (з яких питань) підлягає застосуванню право, обране сторонами?
7. Які вимоги повинні ставитися до угоди сторін про застосовне право?

8. Чим відрізняються вимоги, пропоновані до угоди про застосовне право, від вимог, пропонованих до арбітражної угоди (арбітражного застереження)?

8. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНО-ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ – не передбачені

9. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Вивчення міжнародного приватного права пов'язане з певними труднощами, а саме з тим, що курс міжнародного приватного права містить в основі поняття теорії права, насамперед, питання дії норм права в просторі, межі територіальної дії закону, дії принципів.

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння знань та їх реалізації.

Самостійна робота є основним засобом опанування навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час.

Мета СРС — сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної прикмети та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завдання СРС — засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та творчих робіт, а також виявлення прогалин у системі знань із предмета.

З урахуванням змісту, цілей та завдань, що вирішуються в процесі виконання самостійної роботи з дисципліни «Міжнародне приватне право», можна виокремити такі основні види самостійної роботи:

1. Опрацювання прослуханого лекційного матеріалу, вивчення обов'язкової та додаткової літератури – активна участь в різних видах аудиторних занять.

2. Вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання – перевіряються викладачем в аудиторії усно або письмово.
3. Підготовка до семінарських, практичних занять – активна участь в їх проведенні.
4. Підготовка до модульного контролю та інших форм поточного контролю – написання контрольної роботи, тестування та ін.
5. Пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою.
6. Написання рефератів за заданою проблематикою.
7. захист підготовленого реферату під час аудиторних занять.
8. Підготовка наукової публікації.
9. Вирішенням практичних казусів і ситуаційних вправ.
10. Підготовка наукової роботи – її захист в аудиторії.
11. Виконання наукових проєктів в рамках наукових досліджень кафедри.
12. Проходження практичного стажування на підприємстві – публічний захист звіту студентом про практичні результати практики.
13. Підготовка магістерської роботи – публічний її захист.

Самостійна робота до теми 1 – 4 години

Завдання № 1.

Складіть порівняльну таблицю з характеристики колізійно–правового та матеріально–правового методів регулювання міжнародного приватного права

<i>Критерії порівняння</i>	<i>Колізійно–правовий метод</i>	<i>Матеріально–правовий метод</i>
Функції регулювання		
Визначеність регулювання		
Характер регулювання		

Завдання № 2.

Складіть порівняльну таблицю міжнародного публічного права та міжнародного приватного права

<i>Критерії порівняння</i>	<i>Міжнародне публічне право</i>	<i>Міжнародне приватне право</i>
Об'єкт		
Суб'єкт		
Методи		
Джерела		

Задача № 3.

Галузь приватного права, що регулює відносини, ускладнені іноземним елементом, називається міжнародним приватним правом. Приватне право регулює майнові і пов'язані з ними немайнові відносини приватних осіб. Не треба уявляти собі, ґрунтуючись лише на назві, ніби МПрП – наднаціональне законодавство. Хоча окремі його норми і містяться в міжнародних договорах, перш за все міжнародне приватне право – це галузь внутрішнього права кожної конкретної країни. Основна доля норм МПрП – колізійні норми, що визначають застосовану в конкретному випадку правову систему. Термін «колізійне право» використовується практично як синонім терміну «міжнародне приватне право». Проте деякі норми міжнародного приватного права мають матеріально-правовий характер (наприклад ЗУ «Про ЗЕД»). Це означає, що в законодавстві даної країни якісь відносини з іноземним елементом регулюються інакше, ніж «внутрішні» відносини. Іноземцям можуть бути надані, наприклад, додаткові пільги, але на них можуть бути накладені і додаткові обмеження (при приватизації).

Питання:

1. Чи можна погодитися з твердженням, що МПрП – це галузь приватного права, що регулює відносини, ускладнені іноземним елементом?
2. Чи існує в доктрині точка зору, що МПрП є наднаціональним законодавством?
3. Чи можливо стверджувати, що «деякі» норми МПрП містяться в міжнародних договорах?
4. Чи можна погодитися з тим, що в сучасному світі основна доля норм міжнародного приватного права – це колізійні норми?

5. Чи підтверджує сучасне законодавство, що термін «колізійне право» використовується як синонім терміну «міжнародне приватне право»?
6. Чи можна погодитися з тим, що деякі національні норми міжнародного приватного права мають матеріально-правовий характер?

Задача № 4.

Зовнішньоекономічна діяльність – це дії, які передбачається здійснювати систематично. У цій діяльності беруть участь суб'єкти підприємницької діяльності: юридичні особи, фізичні особи-підприємці. Організації і громадяни, що не є підприємцями, публічні утворення і міжнародні організації також можуть виступати як суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Зовнішньоекономічна діяльність, як правило, є підприємницькою діяльністю. Спрямованість на здійснення зовнішньоекономічних операцій передбачає наявність іноземного елемента.

Питання:

1. Чи згодні ви з цими твердженнями?
2. Чи закріплено в українському законодавстві визначення зовнішньоекономічної діяльності?
3. Які відносини лежать в основі зовнішньоекономічної діяльності – приватноправові або публічно-правові?
4. Чи входять ці стосунки в сферу дії МПП?
5. Яке місце в організації зовнішньоекономічної діяльності займає її державне регулювання?
6. Як співвідносяться один з одним поняття «зовнішньоекономічна діяльність» і «зовнішньоторговельна діяльність»?

Теми рефератів та доповідей:

1. Система міжнародного приватного права.
2. Розвиток науки міжнародного приватного права.
3. Сучасні концепції міжнародного приватного права.

Самостійна робота до теми 2 – 4 години

Питання для самостійного опрацювання

1. Сфера виникнення колізійних законів.
2. Історія виникнення колізійного методу регулювання в міжнародному приватному праві.
3. Співвідношення між колізійними нормами та нормами, які визначають дію законів у часі.
4. Матеріальний метод правового регулювання, його переваги та недоліки.
5. Множинність колізійних прив'язок.
6. «Культурно-історичні» правовідносини та «кумулятивні» колізійні норми.

Теми рефератів та доповідей:

1. Поняття та види колізійних норм.
2. Типи колізійних прив'язок.
3. Розвиток колізійного права в Україні.

Самостійна робота до теми 3 – 5 годин

Питання для самостійного опрацювання

1. Правове становище іноземних громадян на території України.
2. Проблема встановлення недієздатності іноземних фізичних осіб.

3. Встановлення національності юридичних осіб за законодавством різних країн світу.
4. Цивільна правоздатність іноземних підприємств і організацій за чинним законодавством України.
5. Правове становище підприємств з іноземними інвестиціями.
6. ТНК як суб'єкти міжнародних господарських відносин.
7. Види імунітетів держави в міжнародному приватному праві.

Теми рефератів та доповідей:

1. Іноземні громадяни в міжнародному приватному праві.
2. Правове становище іноземців на території України.
3. Правове становище іноземців на території Німеччини.
4. Правове становище іноземців на території Франції.

Самостійна робота до теми 4 – 5 годин

Питання для самостійного опрацювання

1. Охорона та використання творів українських авторів за кордоном.
2. Угоди України з іншими державами про захист авторських прав.
3. Патентування вітчизняних винаходів за кордоном.
4. Видача ліцензій на винаходи та «ноу-хау».
5. Угоди України з іншими державами про захист промислової власності.
6. Всесвітня конвенція про авторське право 1952 р.
7. Директива Ради 93/98/ЄЕС стосовно уніфікації термінів захисту авторського права і деяких суміжних прав від 29 жовтня 1993 р.

8. Угода про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав від 24.09.93 р. (СНД).

Теми рефератів та доповідей:

1. Правове регулювання міжнародної передачі прав на деякі об'єкти інтелектуальної власності.
2. Система міжнародної охорони авторських прав.
3. Правова охорона ноу-хау в міжнародному приватному праві.
4. Вплив Бернської конвенції 1886 р. про охорону прав авторів на літературні та художні твори на українське законодавство про охорону авторських прав.
5. Міжнародно-правова охорона суміжних прав.

Самостійна робота до теми 5 – 6 годин

Питання для самостійного опрацювання

1. Міжнародні річкові перевезення.
2. Міжнародні змішані перевезення.
3. Міжнародні перевезення небезпечних вантажів.
4. Умови настання деліктного зобов'язання в національних правових системах.
5. Регулювання деліктних зобов'язань з «іноземним елементом» на території України.
6. Регулювання деліктних зобов'язань з «іноземним елементом» за законодавством різних країн світу.
7. Положення Афінської конвенції про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 р. (про деліктні зобов'язання).

Завдання № 1.

Складіть перелік міжнародних договорів, у яких закріплений матеріально-правовий метод регулювання правочинів з іноземним елементом.

Теми рефератів та доповідей:

1. Договір купівлі-продажу в міжнародному приватному праві.
2. Договір лізингу в міжнародному приватному праві.
3. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
4. Інститут торговельного представництва та посередництва у країнах Західної Європи.

Самостійна робота до теми 6 – 6 годин

Питання для самостійного опрацювання

1. Встановлення опіки та піклування в міжнародному приватному праві.
2. Питання спадкування в міжнародних договорах.
3. Особливості спадкування рухомих та нерухомих речей.
4. Особливості переходу спадкової маси до держави в законодавстві різних країн.

Теми рефератів та доповідей:

1. Спадкування в міжнародному приватному праві.
2. Становище іноземних громадян при успадкуванні на території України.

3. Особливості спадкування на території Франції.

Самостійна робота до теми 7 – 6 годин

Питання для самостійного опрацювання

1. Правове регулювання розлучення з іноземцями за законодавством України та закордонних країн.
2. Питання аліментних зобов'язань у міжнародному приватному праві.
3. Матеріальні та формальні умови укладення шлюбу (порівняльний аналіз законодавства України та Франції).
4. Матеріальні та формальні умови укладення шлюбу (порівняльний аналіз законодавства України та Іспанії).

Теми рефератів та доповідей:

1. Колізійні питання сім'ї, шлюбу в міжнародному приватному праві.
2. Правове регулювання розлучення з іноземцями за законодавством України та зарубіжних країн.
3. Питання аліментних зобов'язань у міжнародному приватному праві.
4. Встановлення опіки та піклування у міжнародному приватному праві.

Самостійна робота до теми 8 – 6 годин

Питання для самостійного опрацювання

1. Встановлення міжнародної підсудності.
2. Міжнародна підсудність та судовий імунітет.

3. Надання правової допомоги за національним законодавством різних країн світу.
4. Надання правової допомоги за міжнародними договорами.
5. Визнання та виконання судових рішень за законодавством і міжнародними договорами України.
6. Конвенція ООН, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів (05.10.1961 р.).
7. Правове регулювання діяльності міжнародного комерційного арбітражу на території України.
8. Правове регулювання діяльності міжнародного комерційного арбітражу за законодавством різних країн світу.
9. Вимоги до арбітражної угоди.
10. Арбітражний розгляд інвестиційних спорів.
11. Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж 1961 р.
12. Угода (1992 р.) про порядок вирішення спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності (СНД).

Теми рефератів та доповідей:

1. Статус іноземних громадян у цивільному процесі.
2. Процесуальний статус іноземної держави.
3. Визначення міжнародної підсудності спорів у нормативно–правових актах України.
4. Питання визнання та виконання іноземних судових рішень.
5. Міжнародно–правова регламентація постійно діючих міжнародних арбітражів.
6. Міжнародно–правова регламентація арбітражів ad hoc.